

ΤΕΥΚΡΟΥ ΑΝΘΙΑ «*Ἄγιε Σατάν, ἐλέησόν με*» (Ἐκδότης Ἄριστ. Ν. Μαυρίδης, Ἀθήνα — 1930).

Τὰ ποιήματα τοῦ κ. Τ. Ἀνθία μού εἶνε πολὺ συμπαθητικά. Ἡ εὐλικρίνεια καὶ τὸ ἐπαναστατικὸ πνεῦμα ποὺ διέπουν τὴ σάτιρά του—μιὰ πικρόχολη σάτιρα τῆς κοινωνίας καὶ τῶν θεσμῶν τῆς—δείχνουν ἓνα καλλιτέχνη μὲ βαθειὰν ἐπίγνωσι ὀρισμένων τραγικῶν ἀπόψεων τῆς ζωῆς. Ἡ σάτιρά του αὐτὴ ἄλλοῦ εἶνε ὑπολανθάνουσα κ' ἄλλοῦ, ξεσπῶντας σὲ σαρκασμὸ, ἐκφράζει ἔντονα τὸν ψυχικὸ του σάλο.

Ὁ ποιητὴς δὲν λέγει βέβαια ἐντελῶς καινούργια πράγματα. Ποιήματα γραμμένα μὲ τὴν ἴδα διάθεσι ἔγραψαν πρωτύτερα ὁ Βάρναλης, ὁ Καρυωτάκης καὶ ὁ Αἰγυπτιώτης Μάγνης. Ὡστόσο τὰ ποιήματα τοῦ κ. Ἀνθία δὲν ἔχουν τίποτε ποῦ ν' ἀναδίδῃ τὴν ὁσμὴ τοῦ κοινότηπου. «Τὸ Ἐμπόρευμα» εἶν' ἓνα χαρακτηριστικὸ δίπτυχο. Ἀφ' ἐνὸς παρουσιάζεται μ' ἔντεχνη εἰρωνία τὸ ἄσκοπο τῆς ὑπάρξεως μιᾶς ὀρισμένης κοινωνικῆς τάξεως,

• Ἡ δεσποινὶς φιλολογεῖ. Παρακαλῶ, μὴν ἐνοχλεῖτε
τὴν τρυφερὴ τῆς ἀσχολία.
Κι' ἂν, παρ' ἐλπίδα, στροβιλίζεται
βαθιά σας κάποια ἀμφιβολία
γιὰ τὴν ἄρτια μόρφωσίν τῆς, σᾶς βεβαιῶ, τὴν ἀδικεῖτε.

.

Κάθεται τώρα στὸ παράθυρο, κάπως χλωμὴ, συλλογισμένη
κι' ἀνυπομόνως περιμένει, κάποτε λίγο ἀφηρημένη
τὸ νεαρὸ τῆς τὸ δαντῆ, ποῦ θάρθει πλάϊ τῆς νὰ γείρει,
θάνασενάξει, θὰ δακρῦσει—γιατὶ λιγάκι ἔχει ἀργήσει—
κι' ὕστερα θὰ δεχτεῖ σαμπάνια — ἐν' ἀσημένιο, ξέχειλο ποτήρι.
Καὶ τέλος; Δὲν ὑπάρχει τέλος σὲ τέτοιου εἶδους ἀσχολίες»,

καί, ἐξ ἀντιθέτου, ὕστερα, ὁ ποιητὴς μᾶς φέρνει μπροστά μας μιὰν ἄλλη, θλιβερὴ, εἰκόνα:

• Στὸ μακρυνὸ τεράστιο ἐργοστάσιο
κάτου, ἀπ' τὸ φῶς τὸ λιγοστὸ σκυμμένες,
χλωμὲς γυναῖκες, παιθιασμένες,
γιὰ τὸ ψωμί καὶ γιὰ τὸ ἀλάτι ἰδρωκοποῦν
καὶ σιωποῦν
σὰ σφίγγες αἰνιγματικές».

Καλὰ ἐπίσης τὰ ποιήματα «Ἡ μηχανή», «Ραστάφαρι», «Ἐπίλογος». Πολὺ χαριτωμένα τὰ μοντέρνα «Ἐρωτικά» του. Σημειῶνω, περνώντας, κάποια ἐπίδρασι τοῦ Καβάφη σὲ δύο τρία ποιήματα—ὑπὸ τὴν ἐποψὴ τῆς τεχντροπίας.

Ἡ συλλογὴ «Ἄγιε Σατάν, ἐλέησόν με» ἔχει βέβαια καὶ τὰ τρωτά τῆς μέρη. Στὶς ἐκφραζόμενες ἔννοιες κάποτε ὁ ποιητὴς ὑπερβάλλει· συνάμα μερικοὶ στίχοι του, ποῦ καὶ ποῦ, εἶνε ἀκαλαισθητοί. Ἀλλὰ τὰ τρωτά αὐτὰ εἶνε περιθωριακὰ καὶ ἐλάχιστα, κ' ἐπομένως ἢ παράθεσις παραδειγμάτων παρέλκει.

ΘΣΜΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ «*Ιατρική και Λογοτεχνία*».

Είναι γνωστή η άρχη μερικών που υποστηρίζουν πως οι λογοτέχνες είναι παθιασμένοι άνθρωποι, και βρίσκουν μάλιστα στις έκδηλώσεις τους η τούτη η εκείνη την επίδραση σωματικής τους αδυναμίας η πάθησης στα έργα τους. Δέν ξέρω κατά πόσο στέκεται έτσι τὸ πράγμα κι' ἂν δέν είναι ἡ μεγάλη πνευματικὴ ἐξάσκηση και κούραση και οἱ σχεδὸν ἀπαραίτητες στερήσεις που προκαλοῦν στοὺς λογοτέχνες σωματικὲς και ψυχικὲς ἀρρώστειες. Πάντως πρέπει κανεὶς νὰ παραδεχτῆ πως σ' ἓνα ἀληθινὸ ἔργο τέχνης που καθρεφτίζεται ἀκέραια ἡ ψυχὴ τοῦ τεχνίτη μιὰ πάθηση θὰ ἀφήνει ἴχνη φανερῆς νοσηρῆς διύθεσης ἂν ἐκεῖνος που γράφει ὑποφέρει ψυχικὰ ἢ σωματικὰ, και ὅτι μιὰ χρονία πάθηση ἀλλάζει τὴν προϋπάρξασα ἰδιοσυγκρασία τοῦ λογοτέχνη.

Ὁ κ. Θωμᾶς Γεωργίου—γιατρὸς ὁ ἴδιος και λόγιος—στὸ βιβλίον του αὐτό, γραμμένο σὲ ὕφος εὐχάριστο και ἐπιμελημένο, συστηματοποιεῖ νὰ ποῦμε τίς σχέσεις τῆς ἱατρικῆς με τὴ λογοτεχνία. Ἐμεῖς θὰ λέγαμε καλύτερα θαρρῶ τὴν επίδραση τῆς σωματικῆς κατάστασης τῶν λογοτεχνῶν στα ἔργα τους.

Στὸν πρόλογό του ὁ συγγραφέας μᾶς λέει πως ἐκεῖνο που ἐπιζητεῖ είναι νὰ δώσει σὲ γενικὴ περιλήψη μιὰ ἰδέα τῆς ἱατρο-λογοτεχνικῆς προσέγγισης που παρατηρεῖται τὰ τελευταῖα χρόνια.

Στὸ κεφάλαιο «Υγιεινὴ» ὁ κ. Γεωργίου ἀσχολεῖται με τὴν επίδραση τοῦ καπνοῦ, τοῦ καφέ και τοῦ ἀλκοὸλ στὴ δημιουργικὴ παραγωγή τῶν λογοτεχνῶν, και ἀναφέρει πολλὰ παραδείγματα γνωστῶν συγγραφέων που ἔπαθαν ἀπὸ καταχρήσεις. Ὑστερα ἐξετάζει τίς παθήσεις που συχνότερα συναντᾶ κανεὶς στοὺς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων.

Και ὁ πεσσιμισμὸς θεωρήθηκε ὡς παθολογικὴ ἀνωμαλία.

Ὁ κ. Γεωργίου κάπως τολμηρὰ λέει στὸ κεφάλαιο «Ἐρως και ἔγκλημα» πως ὀλόκληρη ἡ λογοτεχνικὴ κίνηση περιστρέφεται σ' ἓναν ἄξονα που ἐνώνει δυὸ πόλους: τὸν ἔρωτα και τὸ ἔγκλημα. Και συνεχίζει ἀκολουθόντας τὰ γνωστὰ φιλοσοφικὰ συστήματα, ὑποστηρίζοντας πως ὁ ἔρωτισμὸς παίζει τὸ σπουδαιότερο ρόλο στὴ λογοτεχνία και μάλιστα πως είναι ἡ βάση της. Συμπεραίνει δὲ πως ἡ «Τέχνη» και πρὸ παντός ἡ λογοτεχνία ἔχει ὡς σκοπὸ νὰ διεγείρει τὴ συναισθηματικὴ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου και ὅτι τὸ ἔρωτικό συναίσθημα είναι τὸ πιὸ δυνατὸ, τὸ πιὸ βίαιον. Ὁ κ. Γεωργίου βέβαια που ἐκθέτει διάφορα θεωρήματα με ἀρκετὴ ἐπιδεξιότητα νομιζομε πως δέν θὰ ἔπρεπε με τόση πεποιθήση και ἀσφάλεια και ἔτσι σὰν περαστικὰ νὰ μιλήσει γιὰ τὸ μεγάλον ζήτημα τοῦ τί είναι Τέχνη και ποιὸς ὁ σκοπὸς της.

Τόσοι και τόσοι αἰσθητικοὶ διαφωνοῦν πάνω στὸ ἰδιαίτερα σοβαρὸ αὐτὸ ζήτημα και φτάνουν στα συμπεράσματά τους ὕστερα ἀπὸ μελετηρὴ ἐπιχειρηματολογία. Ὁ γνωστὸς αἰσθητικὸς μας κ. Ε. Παπανοῦτσος στὸ περιοπούδαστο τελευταῖον σύγγραμμά του «Περὶ Τέχνης» λέει ὅτι ἡ Τέχνη λυτρώνει τὴν ψυχὴ τὸ πάθος της, δηλ. ἡ πλήξη, ἡ σύγχυση και ἡ ταραχὴ της που προέρχονται ἀπὸ τὴν ἴσῃ ἀδιάφορη και τυφλὴ ροὴ τοῦ πραγματικοῦ, «καθαίρεται» και μετουσιώνεται σὲ μιὰ ἡρεμῆ, λεπτὴ και εὐγενικὴ χαρὰ που είναι ἡ «αἰσθητικὴ συγκίνηση». Αὐτὴ τὴν ἐξήγηση μάλιστα τὴ νοιώθομε, μᾶς ἱκανοποιεῖ. Ἡ Τέχνη δέν μᾶς φαίνεται καθόλου νᾶχει σκοπὸ νὰ διεγείρει τὴ συναισθηματικὴ μας κατάσταση, τὸν ἔρωτισμό μας. Ὁ κ. Γεωργίου στὸ κεφάλαιό του «Ἐγκληματολογία» ἀναφέρει

ὅτι τὸ μυθιστόρημα εἶναι κείνο πὸν ἀσχολήθηκε περισσότερο μὲ τὸ ἔγκλημα. Βέβαια κείνοι πὸν ἔγραψαν τὰ romans feuilletons κυρίως, ἐμπνεύστηκαν ἀπὸ ἐπιστημονικὰ ἔργα. Μερικοὶ μεγάλοι συγγραφεῖς πὸν ἔγραψαν γιὰ ἐγκληματίες ὅπως ὁ Shakespeare καὶ ὁ Dostoïewski, αὐτοὶ βοήθησαν τὶς ἐπιστημονικὲς μελέτες μὲ τὶς ὁρθὲς τοὺς παρατηρήσεις.

Ὁ συγγραφεὺς παραθέτει τὶς γνωστὰς ἀντιλήψεις γιὰ τὴ λογοτεχνία (γιὰ τὴν Τέχνη καλύτερα) τοῦ Hegel, τοῦ Taine, τοῦ Marx καὶ τοῦ Freud, καὶ μετὰ ἐξετάζει τοὺς συγγραφεῖς πὸν ἔγραψαν ἔργα μὲ ἐπίδραση τῶν λατρικῶν ἐπιστημῶν καὶ τοὺς ἐπιστήμονας πὸν ἀσχολήθηκαν κρίνοντας τὰ ἔργα τοὺς. Καταλήγει ἀναφέροντας πόσο πολὺ συνέβαλε στὴ σάτιρα τὸ πρόσωπο τοῦ γιατροῦ γιὰ τὰ ἔργα τῶν περισσότερων συγγραφέων.

P. Σ.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ «Ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ Νεωτέρα Αἴγυπτος» Τόμος Δεύτερος— Συμβολὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Νεωτέρας Αἰγύπτου. Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Γράμματα» Ἀλεξάνδρεια, Ἀθήνα, 1930.

ALEXANDRE EMBIRICOS «*Les paysages vivants*» Paris Albert Messein, Editeur, 19 Quai St. Michel 1930.

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ «*Τραγούδια τῆς γυναίκας*» Πειραιᾶς, 1930.

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗ «*Οἱ τάσεις τῆς μεταπολεμικῆς Λογοτεχνίας*» (Μελέτη τεχνοκριτικὴ). Ἀποτύπωμα ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Διανοούμενος» Πειραιᾶς 1929.

ΛΕΥΤΕΡΗ ΑΛΕΞΙΟΥ «*Μπαγκατέλλες*» (ἔμμετρα καὶ πεζὰ) 1908-1930. Ἡράκλειο τῆς Κρήτης, 1930.

Γ. Σ. ΔΟΥΡΑ «*4 τραγούδια τῆς αὐγῆς, τὸ ἐγεγῆριο κι' ὁ Ἐπίλογος*» Ἀθήνα 1930.

ΓΡΗΓΟΡΗ Ν. ΘΕΟΧΑΡΗ «*Θλιμμένοι Ναζωραῖοι*». Ἐκδοσις «Διανοούμενος», 1930.

ΔΗΜ. Μ. ΜΠΕΡΚΕΤΗ «*Οἱ σύγχρονοι ἀγῶνες συγκρινόμενοι πρὸς τοὺς ἀρχαίους*». Ἀθήνα Τυπογρ. Καλέργη, 1930.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

«*Νέα Ἔστια*» 1ης καὶ 15 Ὀκτωβρίου, 1ης Νοεμβρίου

Ἐρῶν τὰ ὀχιάστιχα τοῦ Ρήγα Γκόλφη «*Λυρικά χρώματα*» πὸν δημοσιεύει ἡ «*Νέα Ἔστια*» στὸ τεῦχος τῆς 1ης Ὀκτωβρίου. Οἱ ρίμες πολὺ καλὲς καὶ διαλεγμένες. Ὁ κ. Ἰ. Μ. Παναγιωτόπουλος γράφει γιὰ τὴ διεθνή καλλιτεχνικὴ ἐκθεσὴ τῆς Βενετίας. Συνεχίζεται ἡ δημοσίευσιν τοῦ ἀρθροῦ τοῦ κ. Τέλλου Ἄγρα «*Ἐχρῶκόπησεν ἡ ποίησις*»